

*Павлова Тетяна Сергіївна,
науковий співробітник
відділу початкової освіти ім. О. Я. Савченко
Інституту педагогіки НАПН України
tetpav@ukr.net*

МОДЕЛЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ СИТУАЦІЙ ЯК ЗАСІБ ГУМАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Ключові слова: педагогічні ситуації, моделювання, гуманізація, молодший школяр.

Нормативне забезпечення початкової ланки задає орієнтири її оновлення. Серед ключових дослідників (І. Бех, О. Савченко) визначають переорієнтацію освіти на особистість, що має відображатись у змісті шляхом поглиблення знань про людину, виявлення людяності у різноманітних життєвих ситуаціях [1; с. 157].

У Державних стандартах початкової освіти окреслено такі результати на завершенні II циклу навчання:

- знати й розуміти соціальні норми, громадянські обов'язки, навички співжиття і співпраці в суспільстві;
- застосовувати знання в різноманітних ситуаціях, що передбачають виконання соціальних ролей, узгодження власних потреб з потребами інших людей для уникнення конфліктів;
- використовувати моделі толерантної поведінки, що відповідають чинному законодавству, спрямовані на виконання громадянських обов'язків у межах місцевої громади та держави загалом;
- формувати оцінні судження щодо власної поведінки та поведінки інших;

- виявляти здатність взаємодіяти з іншими людьми, співпрацювати і досягати спільних цілей [2].

Виправданим засобом гуманізації навчального спілкування, за результатами досліджень (І. Осадченко, О. Пошетун), є розв'язання ситуаційних завдань або застосування ситуаційного методу навчання [3].

Ситуаційний метод навчання – метод, що передбачає осмислення учнями реальної життєвої ситуації. Завданням використання методу є не просто передати знання, а навчити здатності справлятися з унікальними та нестандартними ситуаціями, з якими ми і маємо справу в реальному житті. Він може розглядатись як особливий метод навчання, що застосовується для вирішення специфічних освітніх завдань. З цієї точки зору його застосування потребує технологізації й оптимізації процесу навчання, методологічної різноманітності у застосуванні різних форм і методів.

Пусковим моментом цього методу є ознайомлення тих, хто навчається з описом життєвої ситуації, який одночасно відображає не тільки певну практичну проблему, а й актуалізує визначений комплекс знань, умінь, навичок, що необхідні для її розв'язання [1; с. 821].

На уроках літературного читання широко використовують «художні мініатюри» з «Хрестоматії етики» В. Сухомлинського, що дають простір для драматизації життєвих ситуацій.

Учні обговорюють сюжети за запитаннями:

- Ю. Ярмиш «Палиця-рятівниця» – що схвилювало в цьому творі?;
- А. Костецький «Лист до птахів» – оцініть вчинки героїв, озвучте своє ставлення до птахів;
- І. Січовик «Що розповіли маски?» – розіграйте ситуацію. Які почуття автора Вам близькі? ;
- В. Сухомлинський «Пекар і кравець» – розіграти ситуацію. Висловити свою думку: хто ж головніший? [4].

Пізнавальний компонент уявних ситуації має орієнтуватись на знання, уявлення, поняття, які охоплюються програмовим змістом предмета і стосуються

кожної із змістових ліній, відображені у державних вимогах до навчальних досягнень.

Поведінковий компонент є системотвірним, він передбачає вияв соціальної компетентності як ключової і предметної.

Ціннісно-особистісний компонент розкриває розуміння дій та поведінки інших учасників взаємодії, передбачає вироблення ставлення до того, що відбувається під час присвоєння зразків поведінки в соціальному контексті.

Таким чином, проблематизація навчального матеріалу через систему задач-ситуацій допомагає учням ув'язати розрізнені явища-деталі в широкую картину уявлень про світ, життя людини, а моральні висновки з особистісної цінності перетворити на соціально значимі.

Література

1. Енциклопедія освіти/Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
2. Нова українська школа: основи Стандарту освіти. Львів, 2016. 64 с.
3. Осадченко І. І. Теорія і практика ситуаційного навчання у підготовці майбутніх учителів початкової школи: монографія. Умань: ПП Жовтий, 2011. 414 с.
4. Савченко О. Я. Моя домашня читальня. Посібник для позакласного читання у 3 класі: навч. посіб. для загальноосвіт. навч. закл. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2015. 160 с.